

Zomrel Ján Jech. Slovenskému poľnohospodárstvu vtisol pečať moderného odvetvia

Ak by aj storočia vedeli hovoriť, nedokázali by rozpovedať svoj príbeh tak, ako sa odvíjal osud Jána Jecha. Život nestora rozvoja výroby poľnohospodárskej techniky, pedagóga, ktorý polstoročie vychovával nové a nové generácie slovenských mechanizátorov, ale aj zakladateľa organizácie, ktorá združila slovenských výrobcov, dovozcov a predajcov poľnohospodárskej techniky sa v pondelok uzavrel. Odišiel vo veku nedožitých 82 rokov.

Jeho život bol pretkaný snahou zodpovedne pristupovať k starostlivosti o pôdu a primäť k tomu aj svojich nasledovníkov. Celá existencia ľudstva je závislá na úrodnosti pôdy a tak každý zásah do nej môže stať za rozkývaním krehkej rovnováhy medzi sýtosťou a hladom, mierom a vojnou.

V období, keď Slovensko, najmä vďaka dovozu potravín netrpí ich nedostatkom, často hovoril o obavách, ktoré kulminujúce napätie v slovenskej spoločnosti, ale aj medzi východom a západom môže priniesť. Mal na to právo! Na vlastnej koži a v plnej nahote zažil ukrutnosti vojny a následne aj jej dôsledky, s ktorými sa vysporiadaval ešte roky po nej.

Z krvavého kraja pod Duklou

Ján Jech pochádzal z maličkého obce Nižná Pisaná v okrese Svidník. Už v závere septembra 1944, keď mal šesť rokov, vtrhli do nej nemecké vojská. Obec bola do dvoch hodín evakuovaná a ľudia si mohli vziať len to, čo dokázali odniesť na chrbtoch. Už o niekoľko dní neskôr, 6. októbra 1944, bola Nižná Pisaná rozbombardovaná a ľahla popolom. Obec sa nachádzala v epicentre Karpatsko-Duklianskej operácie, ktorá si vyžiadala viac ako dvanásťtisíc obetí. Rodiny, ktoré žili v obci prišli o domovy a deti zažili traumatizujúci zážitok.

Ján Jech s rodičmi a dvoma sestrami prežili zvyšok vojny v päťdesiat kilometrov vzdialených Raslaviciach. Keď sa v máji 1945 vrátili do rodnej obce, nenašli nič. Celá dedina bola rozbitá,

nezostal ani jeden dom. Boli to ruiny plné mŕtvych zvierat a vojakov. Všade bola munícia, rozbité tanky, delá a iné zbrane. Pôda bola zamínovaná. Na každom kroku čakala smrť. Ako prvá možnosť privýrobnú vojnu spustošenej krajiny bol zvoz tisícok mŕtvych tiel vojakov. Armáda poskytla vozy a kone.

Detstvo v Čechách

Údolie smrti, ako bola neskôr oblasť pomenovaná, naozaj nebolo priestorom na výchovu detí. Nie je preto prekvapujúce, že keď sa rodinám z tohto krvavého kotla naskytla príležitosť umiestniť svojich potomkov do lepšieho prostredia, využili ju. Druhý rok po vojne bol v rámci charitatívnej pomoci zabezpečený prevoz 45 detí, medzi nimi aj Jána Jecha, z oblasti Nižnej a Vyšnej Pisanej do Olomouca. Odtiaľ boli deti vo veku od 6 do 14 rokov umiestnené po celej českej časti spoločného štátu u náhradných rodín. Tu mali zabezpečené zázemie v podobe stravy, zdravotnej starostlivosti a samozrejme strechy nad hlavou.

Ján Jech bol päť rokov, pokiaľ sa región Svidníka spamätal z hrôz vojny, umiestnený celkovo v šiestich rôznych českých rodinách. Strávil tam vždy celý školský rok a len v čase letných prázdnin sa vracal do najodľahlejšej časti Československa k svojim rodičom.

Pri poslednom rozhovore s autorom týchto riadkov, ktorý sa uskutočnil presne mesiac pred jeho odchodom sa o pobyte v rodinách rozhovoril. Bolo to prvý raz, keď chronologicky popísal život za riekou Moravou. Okrem mnohých krásnych spomienok, keď strávil mesiace u vzdelaných ľudí mu ako horká pachuť z toho obdobia zostala spomienka na jeden manželský pár.

Tamojšia bezdetná rodina päťdesiatnikov si jeho umiestnenie pomýlila s príchodom paholka, ktorý mal od rána do neskorého večera pracovať na ich gazdovstve. Vtedy asi desaťročný Janko vydržal, nestážoval sa, neprosil. Lúto mu prišlo len vtedy, keď si ani z vianočného stromčeka nemohol zobrať žiadnu sladkosť. Aby nezbadali jeho slzy a slabosť desaťročného dieťaťa, odišiel sa radšej schovať do izby. Bol predsa u cudzích. Situácia sa zmenila, keď prišla inšpekcia, ktorá kontrolovala stav umiestnených detí v rodinách. Nebolo potrebných veľa slov. Stačil pohľad na mozole asi desaťročného Janka a ešte v ten deň bol z rodiny odobratý a umiestnený inde. Preto za päť rokov až šesť rodín. Čo rok, to iné prostredie, iný kraj, iní ľudia a spôsoby.

Štúdium bola záchrana pred živorením v rodnej obci

V roku 1952 sa vrátil do dediny pod Duklu. Tam hospodáril jeho otec na chudobných pôdach, s nízkymi úrodami a takmer bez žiadnej mechanizácie. Pri predaji dopestovaných produktov tamojší roľníci nemali šancu konkurovať tým zo Zemplína. Žilo sa veľmi skromne. Celá dedina bola chudobná. Aj to čo mali, stratili vo vojne. Prežívali ťažké roky. Ako raz uviedol Ján Jech, nebol čas politizovať. Ľudia si pomáhali ako vedeli a aj samotné založenie družstva v roku 1957 sa uskutočnilo bez veľkých problémov. Ľuďom sa ulavilo od ťažkej roboty a do spoločného hospodárenia prišli základné stroje.

Deti aj z gazdovských rodín mohli študovať a to rád využil. Bola to jediná záchrana pred živorením v rodnej obci. Chcel byť inžinierom strojárom, čo sa v podstate aj splnilo, pretože v Prahe vyštudoval odbor poľnohospodárskej mechanizácie. Pre metropolu spoločného štátu sa rozhodol vtedy, keď videl propagačný materiál tamojšej Vysokej školy poľnohospodárskej. Na rozhodnutie malo vplyv aj to, že počas päťročného pobytu v západnej časti spoločného štátu sa jeho prirodzeným jazykom stala čeština.

Život v znamení výchovy nových generácií manažérov - mechanizátorov

Po skončení pražskej univerzity dostal umiestnenku na Vysokú školu poľnohospodársku do Nitry. Napriek tomu, že sa mu do mesta pod Zoborom nechcelo a uvažoval nad tým, ako sa vrátiť k starnúcim rodičom do rodného kraja, na poľnohospodárskej univerzite zostal. V tom období došlo k založeniu odboru poľnohospodárskej mechanizácie a Ján Jech bol pri začiatkoch vzdelávania poľnohospodárov – mechanizátorov na Slovensku. Nie je preto prekvapujúce, že jeho prví absolventi boli len o niekoľko rokov mladší ako on sám.

S prácou na vysokej škole prichádzal aj kariérny rast. Od roku 1971 sa stal kandidátom vied, o dva roky neskôr docentom a v prelomovom roku 1989 bol vymenovaný aj za profesora.

Zásadný prínos Jána Jecha je v prenose nových poznatkov do poľnohospodárskej praxe. Celý život venoval výchove nových generácií manažérov – mechanizátorov, ktorých úlohou bolo po absolvovaní vysokej školy lepšie využívať moderné technológie a skvalitňovať prevádzku strojov. S poľnohospodárskou technikou oboznamoval okrem mechanizátorov aj študentov ďalších fakúlt vtedajšej Vysokej školy poľnohospodárskej. Optimálne využitie techniky je až do súčasnosti alfou a omegou efektívneho hospodárenia na pôde.

Rodák z východného Slovenska na svoj región nezabudol ani ako pedagóg. Na prelome 70-tych a 80-tych rokov, ako prorektor Vysokej školy poľnohospodárskej vybudoval jej Detašované pracovisko v Košiciach, ktoré tam pôsobilo až do roku 2008. Akoby symbolicky v tom istom roku odchádza Ján Jech aj do dôchodku.

Kombajn, ktorý nakoniec nebol

Počas celej profesionálnej kariéry na nitrianskej univerzite bol okrem kontaktu s poľnohospodárskou praxou v tesnej spolupráci aj s domácou výrobou techniky. Na začiatku sedemdesiatych rokov napríklad viedol prototypové skúšky nového kombajnu SM-500 a SM-501 pre výmlat datelinovín a tráv.

Nový kombajn vyvíjal prostějovský podnik Agrostroj, ale v dôsledku politických rozhodnutí sa nikdy nedostal do sériovej výroby. Pamätníci pritom tvrdia, že v roku 1972, keď z dôvodu rozhodnutia štátnych orgánov došlo k ukončeniu prác na stroji, ďaleko prevyšoval konkurenčnú techniku. Aj na prvý pohľad moderný východonemecký kombajn FORTSCHRITT E512, ktorý sa do Československa začal dovážať v roku ukončenia prác na domácej SM-500.

Predvádzaním techniky bližšie k roľníkom

V prvej polovici deväťdesiatych rokov založil združenie výrobcov poľnohospodárskej techniky, ktorému nikto nepovie inak ako AGRION. Jeho cieľom bolo spojiť spoločnosti, ktoré sa podieľajú na modernizácii nášho poľnohospodárstva do jednej organizácie, ktorej ciele budú vyššie, ako len komerčný úspech.

AGRION pod jeho vedením začal napríklad už v roku 1995 organizovať praktické ukážky poľnohospodárskej techniky. Ich cieľom je do dnešných dní poskytovať poľnohospodárom možnosť porovnať prácu jednotlivých výrobcov a tým uľahčiť užívateľom rozhodnutie, ktorý stroj je do ich podmienok najvhodnejší. Po dvadsiatich rokoch od začiatku organizovania Dní poľa, v roku 2015, prevzal Ján Jech za tento spôsob prezentácie techniky Zlatý kosák. Paradoxne na výstave, ktorá poľnohospodársku techniku vystavuje od roku 1974 najmä stacionárne.

Odišiel ako poľnohospodár!

Profesor Ján Jech za svoje celoživotné dielo obdržal viacero rezortných vyznamenaní, na ktoré si ale nepotrpel. Tešila ho práca s ľuďmi a mal rád život. Ešte v tomto roku uvažoval, že sa zúčastní s partiou chlapov pravidelnej rybačky na nórskom pobreží, kde niekoľko ráz strávil leto. Spomínali na to aj jeho kamaráti počas oslavy jeho osemdesiatky. So smiechom hovorili, že keď ho videli prvý raz so zbalenými kuframi od manželky, zľakli sa, s kým cestujú. On si však hneď, ako sa rozlúčil s manželkou, preložil nevyhnutné oblečenie do dvoch malých tašiek a kufre nechal na Slovensku. Vtedy pochopili, že je ich a do partie medzi nich dobre zapadne.

Ján Jech sa do posledných dní stretával s priateľmi a kolegami. Stále mal plány. V týchto mesiacoch sa trápil nad tým, ako prerobiť staručký kombajn dovezený z Maďarska na zber maku. Hľadal možnosti, ako desaťročia starú technológiu prispôbiť danej plodine.

Jeho odchod z tohto sveta bol nečakaný. Životnú púť Jána Jecha zakončila práca s pôdou na záhrade. Odišiel ako poľnohospodár!

Ten, kto žije v našich srdciach, nikdy nezomiera.

S hlbokým žiaľom oznamujeme všetkým príbuzným,
priateľom a známym, že dňa 13. júla 2020
nás vo veku 81 rokov navždy opustil
naš milovaný
manžel, otec a dedko

Dr.h.c. prof. Ing. Ján Jech, PhD.

Posledná rozlúčka s naším drahým zosnulým bude
v sobotu 18. júla 2020 o 13:00 hodine
na cintoríne CSCM Nitra, Cabajská cesta.

Lúči sa smútiaca rodina

Pohrebná služba ASTRA, Kasalova 1, Nitra, tel. číslo: 0904 625 536